МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
кафедра екології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
_____ Юрій КОТЛЯР
«___» _____ 2026 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

другого рівня вищої освіти
за освітньою програмою «Екологія та охорона навколишнього середовища»,
спеціальності Е2 «Екологія»,
галузі знань Е «Природничі науки, математика та статистика»,
кваліфікація: магістр з екології

Розробник _____ Олена МІТРЯСОВА
Завідувач кафедри екології _____ Людмила ГРИГОР'ЄВА
Гарант освітньої програми _____ Олена МІТРЯСОВА
Директор НПМП _____ Олена КУЗНЕЦОВА
Начальник НМВ _____ Євгенія ПОСТИКІНА

Миколаїв–2026 рік

1. Опис практики

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування практики	Асистентська	
Галузь знань	Е «Природничі науки, математика та статистика»	
Спеціальність	Е2 «Екологія»	
Освітня програма	«Екологія та охорона навколишнього середовища»	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус практики	Нормативна	
Курс навчання	6	
Навчальний рік	2026/2027	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна
	11	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4,5 кредитів/135 годин	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	диференційний залік	

2. Концепція, мета, завдання та результати практик

У професійному становленні еколога вирішальна роль належить також асистентській практиці, яка охоплює теоретичну підготовку магістрантів з їх практичною діяльністю в освітніх закладах.

Метою практики є:

– оволодіння магістрантами сучасними методами, формами та засобами навчання екології;

– формування у магістрантів необхідних професійно-педагогічних навичок та умінь для вирішення практичних завдань в умовах реального навчально-виховного процесу;

– мотивування у магістрантів потреби постійного удосконалення педагогічної майстерності;

– розвиток у магістрантів творчої ініціативи та конкретних дослідницьких умінь у професійній діяльності викладача.

Основні **завдання**:

- формування знань із загально-дидактичних принципів навчання у вищій школі у період значних змін у вітчизняній системі вищої школи, коли на державному рівні продекларовано перехід європейських стандартів організації навчання, а також існує необхідність та значимість для викладача вищої школи знань психолого-педагогічного змісту;

- вивчення загальних закономірностей освіти, теорії навчання та виховання, а також формування знань та умінь щодо особливостей сучасної роботи викладача вищого навчального закладу, законодавчої бази у галузі освіти; методики викладання екології у вищий школі;

- формування знань щодо психологічних аспектів викладацької діяльності у вищій школі, понять про особистість та відношення в групах і колективах, психологічні аспекти діяльності, мовлення, спілкування, уваги та пам'яті.

Передумови проходження практик та міждисциплінарні зв'язки:

Практика має зв'язки зі всіма дисциплінами загального та професійного блоків і є логічним продовженням траєкторії навчання студента-еколога щодо формування відповідних компетенцій, що подано в ОПП підготовки магістрів-екологів.

Однак, зазначимо що теоретичною основою проходження асистентської практики є дисципліна «Педагогіка та методологія викладання екології у вищій школі» (спільна концептуальна та методологічна база, термінологічний апарат).

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяють практики (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами нормативних документів практика забезпечує набуття студентами *компетентностей:*

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

загальні та спеціальні (фахові) компетентності, які визначено Стандартом:

К01	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
К03	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
К06	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
К07	Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

спеціальні (фахові) компетентності, які визначено ОПП):

К20	Здатність використовувати педагогічні засади для здійснення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу під час підготовки екологів у вищій школі.

Програмні результати навчання

ПР08	Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.
ПР21	Вміти використовувати педагогічні засади для здійснення освітнього

	процесу під час підготовки екологів у вищій школі

3. Програма та зміст асистентської практики

Відповідно до навчального плану організуються такий вид практики, як асистентська практика тривалістю три тижні у 11 семестрі при навчанні у магістратурі. Асистентська практика є важливою та однією з ключових форм роботи з формування професійних компетенцій студентів та вдосконалення змісту навчального процесу, важливим етапом якого є забезпечення безперервної практичної підготовки майбутніх екологів.

Організація та керівництво практикою

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається за викладача кафедри екології, в індивідуальному плані роботи якого передбачено такий вид навчальної роботи. Загальний контроль за проведенням практики здійснює завідувач кафедри екології.

Студенти направляються на практику відповідно до наказу, який готує методист кафедри екології мінімум за тиждень до початку терміну проходження практики.

Базою асистентської практики, як правило, є кафедра екології, проте можуть бути інші установи освітянського профілю. Керівник практикою перед початком практики контролює підготовленість баз практики та проводить відповідні заходи до прибуття студентів-практикантів.

Керівник практикою забезпечує проведення всіх організаційних заходів: інструктаж про порядок проходження практики: індивідуальне завдання, програма практики.

Керівник практикою повідомляє студентів про систему звітності з практики, а саме: звіт відповідно до індивідуального завдання, підготовка та укладання договорів (у разі, якщо базою практики є інша освітянська установа).

Керівник практикою від кафедри екології у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою, у складі комісії приймає залік з практики, подає письмовий звіт про проведення практики.

Асистентська практика — це ключовий етап, де магістранти, інтегруючи теоретичні знання загальних та професійних дисциплін, активно відпрацьовують практичні навички освітньої роботи, застосовуючи сучасні техніки екологічного навчання та адаптуючись до педагогічних факторів; мета практики полягає у поглибленні спеціалізованих знань, формуванні методичної та психолого-педагогічної готовності до викладання у вищій школі, опануванні сучасних освітніх технологій, вдосконаленні навичок професійного спілкування, набутті викладацького досвіду, виробленні індивідуального творчого стилю та закладанні мотивації до постійної самоосвіти й розвитку етичних якостей викладача.

Назви змістових модулів і видів діяльності	Кількість годин	Кількість балів
Модуль І. Опрацювання нормативної документації та методичної бази.		

Цей початковий етап присвячений глибокому зануренню у нормативно-правове поле освітньої діяльності. Магістрант має детально проаналізувати стандарти вищої освіти та освітньо-професійну програму для екологів, щоб чітко зрозуміти вимоги до результатів навчання. Обов'язковим є вивчення робочих програм дисциплін, силабусів та наявного фонду оцінювальних засобів, що дозволяє сформувати якісне методичне бачення курсу. Результатом цього етапу є опрацювання однієї з тем, поданих нижче.	30	20
Модуль ІІ. Підготовка та проведення навчальних занять (лекція і практичне заняття).		
Магістрант отримує завдання з підготовки та проведення двох ключових форм аудиторної роботи: лекції та практичного заняття. Для лекції необхідно підготувати структурований матеріал з актуальними кейсами та сучасну візуалізацію, а потім успішно провести заняття, демонструючи вміння керувати увагою аудиторії та подавати складний матеріал. Підготовка практичного заняття вимагає розробки інтерактивних завдань, що стимулюють критичне мислення студентів та застосування знань. Успішне проведення цих занять дозволяє магістранту отримати перший досвід викладання та зворотний зв'язок від керівника.	60	40
Модуль ІІІ. Підготовка та проведення профорієнтаційного заходу.		
Третій етап фокусується на розвитку комунікативних та презентаційних навичок, важливих для роботи викладача та популяризації спеціальності. Магістрант планує, розробляє та реалізовує сценарій профорієнтаційного заходу (наприклад, майстер-клас, презентація або квест) для цільової аудиторії (абітурієнтів). Необхідно створити привабливий, інформативний контент, який яскраво розкриває переваги спеціальності "Екологія" та її кар'єрні перспективи. Успішно проведений захід свідчить про набуття магістрантом вміння ефективно представляти освітню програму та залучати нових студентів.	30	20
Моудь ІV. Підготовка звіту та його презентація (захист).		
Завершальний етап передбачає рефлексію та підбиття підсумків. Магістрант готує комплексний письмовий звіт, який узагальнює всю виконану роботу: аналіз документації, конспекти занять, опис профорієнтаційного заходу та самоаналіз власної діяльності. На основі звіту створюється лаконічна презентація для публічного захисту перед комісією. Успішний захист демонструє здатність магістранта не лише виконати завдання, а й критично оцінити	15	20
Разом	135	100

Тематика першого етапу практики:

1. Форми організації навчального процесу.
2. Методи навчання.

3. Вимоги до формування змісту лекційних занять.
4. Вимоги до формування змісту практичних занять.
5. Принципи та критерії відбору навчального матеріалу до дисциплін.
6. Організація самостійної роботи студента.
7. Використання сучасних інформаційних технологій для організації самостійної роботи студента.
8. Організація дистанційного навчання.
9. Вимоги до наочних засобів навчання.
10. Методика оцінювання знань студентів.
11. Методика проведення занять з певної дисципліни.
12. Методика складання тестових завдань з метою оцінювання навчальних досягнень студентів.

Тематика лекційних та практичних занять:

1. Екологія та історія її розвитку. Місце екології в системі наук. Методи екологічних досліджень.
2. Природне середовище. Природна речовина.
3. Міграція та перетворення хімічних елементів у природі.
4. Речовини-забруднювачі довкілля.
5. Сучасний стан довкілля.
6. Основи управління природокористуванням.
7. Біосферні закони.
8. Екологічні фактори.
9. Екологія популяцій. Основні показники та характеристики.
10. Внутрішньопопуляційні та міжпопуляційні взаємовідносини.
11. Екологічні аспекти радіоактивності та енергетики.
12. Добування енергії з альтернативних джерел.
13. Енергетична характеристика екосистем. Потік енергії в екосистемах.
14. Ріст народонаселення та проблема продовольства.
15. Причини глобальної екологічної кризи.

Орієнтовна тематика профорієнтаційних заходів:

1. "Еколог майбутнього": які компетенції потрібні для "зелених" професій XXI століття?
2. Глобальна проблема, твоє рішення: як Україна впроваджує Цілі Сталого Розвитку (ЦСР).
3. Екологія та GIS-технології: як супутники допомагають відстежувати забруднення та лісові пожежі.
4. Зміна клімату — не вигадка: регіональні наслідки та шляхи адаптації для України.
5. Від відходів до ресурсів: принципи циркулярної економіки та як це працює в Європі.
6. Альтернативна енергетика: як стати фахівцем з енергоаудиту та сонячної/вітрової енергії.

7. Екологічна безпека за умов війни: виклики та відновлення довкілля після бойових дій.
8. Еколог-аудитор: хто перевіряє підприємства і скільки заробляє "зелений" ревізор?
9. Вода – новий скарб: проблеми водних ресурсів, моніторинг та захист.
10. Урбаністична екологія: як зробити місто комфортним, "зеленим" та стійким до надзвичайних ситуацій.
11. Біотехнології на захисті довкілля: використання організмів для очищення ґрунту та води (біоремедіація).
12. Оцінка впливу на довкілля (ОВД): секретна зброя еколога при будівництві об'єктів.
13. Екологічна свідомість: як почати власну "зелену" ініціативу або бізнес.
14. Життя в заповідниках: робота еколога у сфері збереження біорізноманіття та природно-заповідного фонду.

4. Підсумковий контроль

Після закінчення практики студент подає керівникові практики письмовий звіт, який складається з двох частин – індивідуального завдання (Додаток А) та звіту про виконання індивідуального завдання. За практику студент одержує диференційовану оцінку, яка вимірюється за 100 – бальною системою.

Звіт рекомендується складати за такою схемою:

- Вступ (місце, дати, мета та завдання практики);
- Результати дослідження відповідно завдань першого модуля;
- Результати дослідження відповідно завдань другого модуля;
- Результати дослідження відповідно завдань третього модуля;
- Висновки;
- Перелік використаної літератури.

Звіт з практики (разом з індивідуальним завданням) оформлюється на стандартних аркушах формату А4, текст друкується 14 шрифтом Times New Roman, через 1,5 інтервал, поля: ліве: 2,5 см, праве, нижнє, верхнє 2 см. Орієнтовний обсяг звіту: 1 д.а. Звіт з практики підписується магістрантом та керівником практики, завантажується в систему Moodle, а також подається у паперовому варіанті на кафедру.

Студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно, за умов, визначених кафедрою. Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедри екології.

Сумарна оцінка підсумкового контролю визначається у балах, традиційних оцінках і за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення

90−100	Відмінно	A	**Відмінно** (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82−89	Добре	B	**Дуже добре** (вище середнього рівня з кількома помилками)
75−81		C	**Добре** (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67−74	Задовільно	D	**Задовільно** (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60−66		E	**Достатньо** (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35−59	Незадовільно	FX	**Незадовільно** (з можливістю повторного складання)
1−34		F	**Незадовільно** (з обов’язковим повторним курсом)

5. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку. Залік проводиться у форматі звітування студента за результатами практики. Максимальна кількість балів за практику – 100.

Структура та критерії оцінювання під час підсумкового контролю:

Назви змістових модулів і видів діяльності	Кількість балів
Модуль І. Опрацювання нормативної документації та методичної бази	
Цей початковий етап присвячений глибокому зануренню у нормативно-правове поле освітньої діяльності. Магістрант має детально проаналізувати стандарти вищої освіти та освітньо-професійну програму для екологів, щоб чітко зрозуміти вимоги до результатів навчання. Обов'язковим є вивчення робочих програм дисциплін, силабусів та наявного фонду оцінювальних засобів, що дозволяє сформувати якісне методичне бачення курсу. Результатом цього етапу є опрацювання однієї з тем, поданих нижче.	20
Модуль ІІ. Підготовка та проведення навчальних занять (лекція і практичне заняття).	
Магістрант отримує завдання з підготовки та проведення двох ключових форм аудиторної роботи: лекції та практичного заняття. Для лекції необхідно підготувати структурований матеріал з актуальними кейсами та сучасну візуалізацію, а потім успішно провести заняття, демонструючи вміння керувати увагою аудиторії та подавати складний матеріал. Підготовка практичного заняття вимагає розробки	40

інтерактивних завдань, що стимулюють критичне мислення студентів та застосування знань. Успішне проведення цих занять дозволяє магістранту отримати перший досвід викладання та зворотний зв'язок від керівника.	
Модуль ІІІ. Підготовка та проведення профорієнтаційного заходу.	
Третій етап фокусується на розвитку комунікативних та презентаційних навичок, важливих для роботи викладача та популяризації спеціальності. Магістрант планує, розробляє та реалізовує сценарій профорієнтаційного заходу (наприклад, майстер-клас, презентація або квест) для цільової аудиторії (абітурієнтів). Необхідно створити привабливий, інформативний контент, який яскраво розкриває переваги спеціальності "Екологія" та її кар'єрні перспективи. Успішно проведений захід свідчить про набуття магістрантом вміння ефективно представляти освітню програму та залучати нових студентів.	20
Моудь ІV. Підготовка звіту та його презентація (захист).	
Завершальний етап передбачає рефлексію та підбиття підсумків. Магістрант готує комплексний письмовий звіт, який узагальнює всю виконану роботу: аналіз документації, конспекти занять, опис профорієнтаційного заходу та самоаналіз власної діяльності. На основі звіту створюється лаконічна презентація для публічного захисту перед комісією. Успішний захист демонструє здатність магістранта не лише виконати завдання, а й критично оцінити	20
Разом	100

Градація критеріїв оцінювання першого етапу практики **Модуль І. «Опрацювання нормативної документації та методичної бази»** передбачає розподіл максимальних 20 балів за такими рівнями:

Рівень оцінювання	Бали	Критерії
Відмінний	18 - 20	Глибоке та повне опрацювання всієї необхідної нормативної документації та методичної бази. Чітке розуміння суті, структури та взаємозв'язку опрацьованих документів. Здатність аналізувати, систематизувати та критично оцінювати інформацію. Відсутність суттєвих помилок або неточностей. Відмінне оформлення результатів роботи (наприклад, конспектів, оглядів).
Добрий	14 - 17	Достатньо повне опрацювання більшості необхідних документів. Розуміння основних положень та структури. Здатність узагальнювати інформацію. Можлива наявність незначних, несуттєвих помилок або неточностей. Гарне оформлення результатів роботи.

Рівень оцінювання	Бали	Критерії
Задовільний	10 - 13	Часткове опрацювання нормативної документації та методичної бази. Поверхневе розуміння окремих ключових положень. Виявлені суттєві прогалини у знаннях або розумінні взаємозв'язків. Наявність помітних помилок та неточностей. Задовільне оформлення результатів роботи, що вимагає доопрацювання.
Незадовільний	0 - 9	Неопрацювання або мінімальне опрацювання необхідної документації. Відсутність розуміння суті та структури нормативної бази. Серйозні помилки та неточності, що свідчать про невиконання поставленого завдання. Неприйнятне оформлення або відсутність результатів роботи.

Градація критеріїв оцінювання другого етапу практики **Модуль ІІ. «Підготовка та проведення навчальних занять (лекція і практичне заняття)»** передбачає розподіл максимальних 40 балів за такими рівнями:

Рівень оцінювання	Бали	Критерії
Відмінний	36 - 40	Чітка логіка, глибоке володіння матеріалом (Лекція та Практичне). Високий рівень проведення: Заняття проводиться впевнено, вільно, із застосуванням інноваційних методів та технологій, що забезпечують максимальну залученість студентів. Здатність до діалогу, професійна мова. Досконале управління часом та аудиторією. Висока результативність (досягнення всіх дидактичних цілей).
Добрий	28 - 35	Логічна структура, повне володіння основним матеріалом. Добрий рівень проведення: Заняття проводиться впевнено, із використанням різноманітних методів, що забезпечують хорошу залученість студентів. Можливі незначні заминки або мінімальні відхилення від таймінгу. Досягнення більшості дидактичних цілей.
Задовільний	20 - 27	Матеріал викладений загалом логічно, але є прогалини або помилки в ключових аспектах. Середній рівень

Рівень оцінювання	Бали	Критерії
		проведення: Заняття проводиться з труднощами, слабка залученість студентів. Обмежене використання методичних прийомів. Виявлені проблеми з управлінням часом та/або аудиторією. Часткове досягнення дидактичних цілей.
Незадовільний	0 - 19	Відсутність чіткої структури, не володіння матеріалом, значні фактичні помилки. Низький рівень проведення: Заняття не проведено або проведено формально/хаотично. Нездатність залучити аудиторію, відсутність педагогічного такту. Недосягнення дидактичних цілей.

Критерії оцінювання третього етапу практики **Модуль ІІІ. «Підготовка та проведення профорієнтаційного заходу»** передбачає розподіл максимальних 20 балів за чотирма основними рівнями:

Рівень оцінювання	Бали	Критерії
Відмінний	18 - 20	Оригінальний, креативний сценарій, чітка цільова спрямованість та глибоке розуміння аудиторії. Професійне проведення: Захід проведено динамічно, впевнено, з високою інтерактивністю та ефективним залученням слухачів. Контент змістовний, яскраво презентує спеціальність. Досягнення максимального профорієнтаційного ефекту.
Добрий	14 - 17	Логічно побудований сценарій, змістовний контент. Впевнене проведення: Захід проведено грамотно, з використанням основних презентаційних прийомів. Хороша взаємодія з аудиторією. Досягнення поставлених профорієнтаційних цілей, мінімальні недоліки.
Задовільний	10 - 13	Сценарій формально відповідає вимогам, але бракує креативності або глибини. Середній рівень проведення: Захід проведено невпевнено, з обмеженою комунікацією з аудиторією. Слабке використання візуальних або інтерактивних засобів. Часткове досягнення профорієнтаційних цілей.

Рівень оцінювання	Бали	Критерії
Незадовільний	0 - 9	Неприйнятна підготовка: Відсутність сценарію або його низька якість (логічні, фактичні помилки). Слабке проведення: Захід не проведено або проведено неефективно, без розуміння його мети. Нездатність зацікавити аудиторію.

Критеріїв оцінювання четвертого етапу практики **Модуль IV. «Підготовка звіту та його презентація (захист)»** передбачає розподіл максимальних 20 балів за чотирма основними рівнями.

Рівень оцінювання	Бали	Критерії
Відмінний	18 - 20	Звіт повний, логічний та бездоганно оформлений. Містить глибокий самоаналіз та конструктивні висновки. Презентація чітка, змістовна, візуально професійна. Практикант вільно володіє матеріалом, дає вичерпні, аргументовані відповіді на всі запитання. Демонструє високий рівень рефлексії щодо набутих компетенцій.
Добрий	14 - 17	Звіт повний, структурований, містить усі необхідні розділи, але має незначні недоліки в оформленні або самоаналізі. Презентація змістовна, логічна. Практикант впевнено відповідає на більшість запитань. Демонструє загальне розуміння здобутого досвіду.
Задовільний	10 - 13	Звіт неповний або недостатньо структурований. Самоаналіз поверхневий, містить незначні фактичні помилки. Презентація загалом відповідає темі, але невпевнена, надмірно зачитана з тексту. Відповіді на запитання нечіткі, вимагають додаткових пояснень. Демонструє часткове розуміння результатів практики.
Незадовільний	0 - 9	Звіт відсутній або не відповідає основним вимогам щодо змісту та структури. Презентація не підготовлена або містить суттєві помилки. Практикант не може відповісти на ключові запитання щодо своєї діяльності. Невиконання завдання з узагальнення та захисту практики.

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними нормативно-правовими актами України та внутрішніми нормативними документами університету:

- Про академічну доброчесність: Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX (введений в дію 31.07.2026). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text
- Етичний кодекс Чорноморського національного університету імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/Etichnij_kodeks.pdf
- Положення про академічну доброчесність у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_u_CHNU_imeni_Petra_Mogili.pdf
- Положення про запобігання плагіату та порядок його виявлення в академічних текстах в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya_pro_zapobigannya_plagiatu_-1.pdf.
- Політика використання технологій штучного інтелекту в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/politika-vikoristannya-tehnologij-shtuchnogo-intelektu-v-chornomorskomu-natsionalnomu-universiteti-imeni-petra-mogili/

6. Забезпечення освітнього процесу

Для успішного проходження практик можливо використання літературних джерел, що знаходяться в бібліотеках університету та міста, мережі Internet, програмне забезпечення – MS Word. Студентам дається також можливість використання навчально-наукової літератури з бібліотеки кафедри екології, а також навчальних матеріалів, які завантажено у систему MOODLE.

Практика студентів здійснюється на відповідних базах, якими можуть бути: кафедра екології ЧНУ імені Петра Могили, а також інші освітянські установи.

7. Рекомендовані джерела інформації.

1. Мітрясова О. П. Педагогіка та методика викладання екології у вищій школі : навчальний посібник / О. П. Мітрясова ; Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Одеса : Олді+, 2026. – 200 с. https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3120
2. Булгакова, Н. Б. Вища освіта і Болонський процес : конспект лекцій [для студ. вищ. навч. закл.] / Н. Б. Булгакова. – К. : НАУ, 2018. – 60 с.
3. Булонська, С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник / С. С. Булонська. – К. : Центр навчальної літератури, 2021. – 316 с.
4. Головенкін, В. П. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). – Київ :

КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 290 с. Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf

5. Городиська, В. Педагогіка та психологія вищої школи : тексти лекцій / В. Городиська, М. Пантюк, В. Міляєва. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2019. – 307 с.
6. Задорожна-Княгницька, Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки. – Херсон: Олді+, 2020. – 192 с.
7. Калашнікова, Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. – Харків, 2021. – 260 с.
8. Ортинський, В. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / В. Ортинський. – К.: Центр учбової літератури, 2023. – 472 с.
9. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О. І. Федоренко, В. О. Тюріна, С. П. Гіренко [та ін.]; за заг. ред. О. І. Федоренко. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2020. – 240 с. Режим доступу: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9689/Pedahohika%20vyshchoi%20shkoly_KhNUVS_2020_tityl%2Bzmist.pdf?sequence=3&isAllowed=y
10. Туркот, Т. І., Коновал О. А. Педагогіка та психологія вищої школи. – Херсон: Олді+, 2020. – 466 с.

Інформаційні ресурси

11. Академічна доброчесність [Електронний ресурс]: он-лайн курс. URL: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:AmericanCouncils+AcIn101+AcIn2019/about
12. Ефективні презентації [Електронний ресурс]: он-лайн курс. URL: http://gohigher.org/course-presentations
13. Закон України про вищу освіту. [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18
14. Методи і прийоми навчання [Електронний ресурс]. URL: https://vseosvita.ua/library/metodi-ta-prijomi-navcanna-45272.html
15. Педагогічна спадщина [Електронний ресурс]. URL: https://sites.google.com/site/metodist5310/pedagogicna-spadsina
16. Положення про акредитацію освітніх програм, затверджене Наказом МОН № 977 від 11.07.2019 (чинність з 28.08.2019 р.). [Електронний ресурс]. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/RE33851?an=29
17. Принципи етики педагога вищої школи: класика і сучасність [Електронний ресурс]. URL: http://btie.kart.edu.ua/article/view/200542
18. Mitryasova, O., Mariychuk, R., & Mats, A. (2026). Masters in environmental science: educational training in Ukraine and Slovakia. Environmental Safety and Natural Resources, 57(1), 95–109. https://doi.org/10.32347/2411-4049.2026.1.95-109
19. Мітрясова, О., Марійчук, Р., & Мац, А. (2026). Порівняльна характеристика освітніх програм підготовки бакалаврів-екологів в університетах України та Словаччини. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія:

«Педагогіка. Соціальна робота», (1(58), 178–185. https://doi.org/10.24144/2524-0609.2026.58.178-185

Додаток А

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Індивідуальне завдання на практику

_____***Асистентська практика***_____
(вид і назва практики)

Студента (ки)_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут *навчально-науковий медичний інститут*

Кафедра *екології*

Рівень вищої освіти____*Другий (магістерський)*

Спеціальність (напрям підготовки) *Е2 «Екологія»*
VI курс, 621 група

Календарний план проходження практики

№ з/п	Завдання
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Керівники практики:
від ЧНУ ім. Петра Могили_____

від організації_____

Студент_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу _____
Печатка
підприємства, організації, установи „___" _____ 20___ року

_____ _____
(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
Підприємства, організації, установи "____" _____ 20___ року
_____ _____I._____

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

_____ _____
(назва підприємства, організації, установи)

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Керівник практики від підприємства,
організації, установи _____ ____
(підпис) (прізвище та ініціали)
Печатка
«_____» _____ 2023 року

Висновок керівника практики від ЧНУ імені Петра Могили про проходження практики

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Дата складання заліку „___"_____20____ року
Оцінка:
за національною шкалою_____
(словами)
кількість балів _____
(цифрами і словами)
за шкалою ECTS _____
Керівник практики від ЧНУ ім. Петра Могили
_____
(підпис) (прізвище та ініціали

***Примітка**: Індивідуальне завдання – перший аркуш у звіті студента (двосторонній при роздрукуванні)*